

Funäsdalen med omkringliggande byar

Lokal utvecklingsplan

Foto:

Destination Funäsfjällen (Sara Gärdegård, Emrik Jansson, Viktoria Trapp Eriksson)
Härjedalens kommun (Helena Åkerlind)

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	
Övergripande mål	
Specifika mål	
Geografiskt område	
Aktörer	
Arbetsätt för framtagande	5
Bakgrund	6
Utvecklingsområden och aktiviteter	7
Utvecklingsområde Platser att mötas på och aktiviteter för alla	8
Funäsdalens IP och Röstberget	
Ungdomsgården	9
Risnäset	10
Samlingslokal och kulturella aktiviteter	11
Liftkort	
Utvecklingsområde Infrastruktur	12
Gång- och cykelvägar	13
Skidbuss	14
Aktiviteter	15
Utvecklingsområde Värna natur- och kulturlandskapet	16
Insatser	17
Utvecklingsområde Platser att leva på	18
Uppföljning	19
Bilagor	

Inledning

Hösten 2023 bjöd ett projekt inom Härjedalens kommun in representanter från föreningar och byalag från Funäsdalen, Tännådal, Ljusnedal, Tännäs, Messlingen, Fjällnäs och Bruksvallarna. I ett gemensamt arbete har vi kommit fram till denna plan.

Syfte

Syftet med den lokala utvecklingsplanen för Funäsdalen med omkringliggande byar är att vi kraftsamlar kring aktiviteter som vi tillsammans enats om. I vissa fall ansöker vi om finansiering för att kunna genomföra projekten. I andra fall kan aktiviteterna genomföras med exempelvis nya arbetssätt. En del aktiviteter bör vi förmå kommunen att initiera. Den lokala utvecklingsplanen har som komplement en handlingsplan som uppdateras årligen. Beslutade aktiviteter följs upp, nya identifieras som därefter genomförs. Avslutade aktiviteter dokumenteras.

Övergripande mål

Ett viktigt mål med den lokala utvecklingsplanen är att ta hänsyn till de tre delar som hållbarhet består av: ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och miljömässig hållbarhet. Inget mål kan nås på bekostnad av ett annat och framgång krävs inom alla områden för att målen ska uppnås.

Specifika mål

Under 2024 ska vi:

- ha kommit vidare med minst en aktivitet per utvecklingsområde.
- ha tagit fram en handlingsplan för 2025.

Geografiskt område

Den lokala utvecklingsplanen rör Funäsdalen, Tännådal, Ljusnedal, Fjällnäs, Messlingen och Bruksvallarna. (Ett separat arbete pågår i Tännäs).

Aktörer

I arbetet med den lokala utvecklingsplanen medverkar föreningar, byalag, nätverk och engagerade medborgare i byarna. Planen ägs av oss som är boende i området och kommer att vara ett stöd i utvecklingen för byarna, för politiker och tjänstemän i Härjedalens kommun, för Region Jämtland Härjedalen liksom andra aktörer verksamma i nordvästra Härjedalen.

Arbetsätt för framtagande

Framtagandet har pågått från hösten 2023 till våren 2024. Fyra arbetsmöten har ägt rum och dessa har letts av representanter från Härjedalens kommun i ett projekt finansierat av Leader Sjö, Skog och Fjäll samt Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Vid första mötet samlades idéer in som sorterades i fem utvecklingsområden som också blev fem arbetsgrupper inom vilka arbetet fortsatte.

Utvecklingsområden:

- Platser att mötas på
- Aktiviteter för alla
- Infrastruktur
- Värna natur- och kulturlandskapet
- Platser att leva på

I nästa steg analyserades utvecklingsområdena utifrån en SWOT-analys som innebär att man identifierar utvecklingsområdenas styrkor (Strength), svagheter (Weakness), möjligheter (Opportunity) och hot (Threats).

Styrkor och svagheter är sådant som bygden själva kan påverka. Möjligheter och hot är sådant som är icke påverkbart för bygden. SWOT-analyserna finns samlade i en bilaga.

I ett tredje steg togs aktiviteter fram inom respektive utvecklingsområde. Slutligen prioriterade varje grupp ett antal aktiviteter som den bedömer som möjliga att realisera eller som viktiga att synliggöra. Aktiviteterna kommer hanteras i en handlingsplan som uppdateras årligen.

Bakgrund

Funäsdalen, på sydsamiska Bïenjedaellie, är en tätort i Härjedalens kommun med drygt 1100 invånare. Funäsdalen är centralort i besöksområdet Funäsfjällen vilket består av byarna Bruksvallarna, Funäsdalen, Ljusnedal, Tännäsdalen, Fjällnäs, Messlingen och Tännäs. Området har bebotts länge men sedan 1800-talet brukats av fjällbönder. Likaså har samer sedan länge bedrivit renskötsel. Det har också förekommit gruvdrift i Bruksvallarna och Ramundberget.

I mitten av 1900-talet har turismen blivit mer organiserad och sedan dess har den ökat till att idag vara den största inkomstkällan. I Funäsdalen, Tännäsdalen, Tännäs och Ramundberget finns stora skidanläggningar. Området har också drygt 30 mil längdspår där Bruksvallarna är något av ett nav med nationella tävlingar. Området har också leder för skoterturism. På sommaren finns gott om vandringsleder att välja bland och ett växande antal cykelleder. Området präglas av ett stort antal fritidshus och bostadsrätter där ägarna är bosatta i andra kommuner runtom i Sverige. Numerärt överstiger troligen antalet fritidsboenden de fem byarnas permanentboenden. Det innebär att infrastruktur och samhällsservice, i perioder, belastas kraftigt och ska finansieras av en kommun med drygt 10 000 invånare. Det är nästan en omöjlig ekvation för Härjedalens kommun, som liksom många kommuner är präglad av starkt fokus på besöksnäringen.

Mitt i centrala Funäsdalen ligger skolan med årskurserna F-9. Skolan har drygt 260 elever. I Bruksvallarna finns en skola med årskurserna F-3. I området finns ett antal föreningar och i varje by finns ett byalag.

Utvecklingsområden och aktiviteter

I Funäsdalen och omkringliggande byar har vi enats om fem utvecklingsområden:

- Platser att mötas på
- Aktiviteter för alla
- Infrastruktur
- Värna natur- och kulturlandskapet
- Platser att leva på

Av de fem områdena har två slagits ihop och bildat Platser att mötas på och aktiviteter för alla. Under framtagandet av planen har utvecklingsområdena Värna natur- och kulturlandskapet och Platser att leva på kommit fram som viktiga områden för invånarna i Funäsdalen med byar. Just nu finns det inga aktuella arbetsgrupper som arbetar aktivt med dessa två områden varför vi kommer att fokusera arbetet på följande områden det närmaste året:

- Platser att mötas på och aktiviteter för alla
- Infrastruktur

I arbetet har vi också beaktat Agenda 2030 och de Globala målen för utveckling som är 17 stycken. Av dessa möter den lokala utvecklingsplanen för 2024 fyra av den globala målen:

Mål 9 - Hållbar industri, innovation och infrastruktur
Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Mål 10 - Minskad ojämlikhet
Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen
Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna
Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Utvecklingsområde | Platser att mötas på och aktiviteter för alla

I Funäsdalen och omkringliggande byar finns flera mötesplatser och aktiviteter, men det är viktigt att kommunen, företag, ideella organisationer och invånare aktivt använder och vårdar dessa platser för att de ska vara levande och attraktiva. De nuvarande aktiviteterna är främst fysiska, som utförsåkning, längdåkning, fotboll, cykling och vandring, vilket är bra för folkhälsan. Däremot saknas kulturella aktiviteter inom konst, musik och litteratur, vilket begränsar utbudet för invånarna, men är minst lika viktiga för folkhälsan. För att möta olika behov behöver vi både utnyttja befintliga platser och skapa nya för att möjliggöra fler typer av aktiviteter. Genom samarbete kan vi säkerställa att dessa platser uppfyller invånarnas behov och främjar möten i samhället.

Målet med utvecklingsområdet är att olika aktörer i Funäsdalen och omkringliggande byar ska arbeta för att det ska finnas möjlighet för alla invånare att finna platser att mötas på och aktiviteter som de känner är meningsfulla. Olika sorters platser är viktiga för att olika invånare med olika bakgrund kan träffas och utbyta kunskaper och erfarenheter med varandra. Tillgång till olika sorters aktiviteter för olika intressen gör att fler invånare har något att göra och känner sig engagerade. Detta är positivt dels för den enskilda individen dels för bygden i stort och har möjlighet att öka den sociala hållbarheten.

Funäsdalens IP och Röstberget

Funäsdalens IP är en central idrottsanläggning med fotbollsplan, utegym, cykelleder och längdspår, flitigt använd av både invånare och skolor för organiserade och spontana aktiviteter som fotboll, MTB-cykling, längdskidåkning, vandring och lek. Funäsdalens IF arrangerar träningar för barn och unga, vilket gör anläggningen till en viktig samlingspunkt för föreningslivet och främjar rörelseglädje. Röstberget, som också erbjuder motionsslingor och ridleder, kompletterar anläggningen som ett betydelsefullt rekreationsområde för hela bygden. Funäsdalens IP har under flera år drivits och underhållits med begränsade resurser, vilket har resulterat i en ojämn fotbollsplan, igenvuxna löparbanor och slitna fastigheter.

Den centrala placeringen gör att invånarna enkelt kan nå Funäsdalens IP och Röstberget till fots, medan skolor och förskolor använder området för idrott och lek. Härjedalens kommun har dock sålt fotbollsplanens grusplan till en privat aktör och överväger nu att behålla resterande mark för eventuell skolutbyggnad i stället för att låta Funäsdalens IF ta över driften. En markägare på Röstberget sagt nej till längdspår på sin mark, vilket försvårar spårprepareringen. Funäsdalens IP och Röstberget riskerar därför att förlora sin roll som naturliga platser för träning, lek och rekreation för invånarna i Funäsdalen och omkringliggande byar.

Förslag på förbättringar

För att bevara och utveckla Funäsdalens IP och Röstberget som en viktig plats för invånarna i Funäsdalen och omkringliggande byar, föreslås följande tre insatser:

- Verka för att kommunen samlar aktörer med intressen på Funäsdalens IP och Röstberget för att utveckla en gemensam vision för området.
- Satsa mer resurser på att driva, underhålla och renovera Funäsdalens IP. Förbättringar kan inkludera: utjämning av fotbollsplanen, rensning och återställning av löparbanorna samt renovering av slitna fastigheter.
- Fokusera på att ta hand om och utnyttja de platser som redan finns i Funäsdalen och omkringliggande byar innan nya mötesplatser skapas. Detta säkerställer att befintliga resurser används effektivt och att området förblir en attraktiv plats för aktivitet och samvaro.

Ungdomsgården

Ungdomarna i Funäsdalen och omkringliggande byar saknar en tillräcklig mötesplats där de kan umgås på kvällstid under vuxennärvaro. För närvarande fungerar ungdomsgården (UG) som denna mötesplats, där både lokala ungdomar och gymnasieelever som återvänder hem på helgerna samlas. UG anses vara en viktig plats där ungdomarna kan träffa sina vänner och undvika andra, mindre hälsosamma aktiviteter.

Ungdomsgården är för närvarande placerad i skolans källarlokal, som delas med högstadieelevernas uppehållsrum och fritidsverksamhet. Lokalerna består av ett större rum, ett litet kök och en hall. Utrymmet är otillräckligt för det nuvarande elevantalet, och det finns överlappande användning av lokalerna mellan fritids och UG på eftermiddagarna. UG har öppet två kvällar i veckan, med flest besökare på fredagskvällar.

Det finns ett tydligt behov av större och bättre anpassade lokaler för ungdomsgården. Ungdomarna önskar en plats där de kan ägna sig åt olika aktiviteter som att spela biljard, meka, spela musik och fika.

Kommunen beslutade i mars 2024 att halvera verksamheterna på ungdomsgårdarna och kulturskolan, vilket skulle innebära en stor minskning av personalen. Förslaget har lett till debatt, och i maj beslutade kommunstyrelsen att genomföra en utredning för att undersöka framtida möjligheter för verksamheten. Tillfällig finansiering har säkrats, vilket gör att ungdomsgårdarna kan fortsätta fram till jul 2024.

Förslag på förbättringar

För att säkerställa en trygg och meningsfull mötesplats för unga i Funäsdalen och omkringliggande byar är följande punkter prioriterade:

- Ungdomsgården som tillhandahåller en säker och trygg mötesplats för ungdomarna ska vara en prioriterad verksamhet inom kommunen.
- Större och bättre anpassade lokaler för ungdomsgården som möjliggör olika aktiviteter som biljard, mekning, musikspelande och fika.
- Utökade öppettider, främst på fredagar, helger och lov, enligt önskemål från ungdomarna
- Om verksamheten reduceras eller läggs ner, säkerställa att andra aktörer med utbildad personal och säkerhetshantering kan ta över ansvaret för ungdomsgården.

Risnäset

Inom flera utvecklingsområden nämndes Risnäset som en värdefull plats. Det är en naturlig, vacker och tillgänglig plats att utöva aktiviteter och en plats att mötas på året om. Risnäsets placering intill sjön ger sommartid möjlighet till båt- och kanotaktiviteter, bad, tennis, boule, volleyboll och sommarmarknad. Vintertid är det många som promenerar på sjön, åker skidor, fiskar, vinterbadar eller spelar hockey. På Risnäset finns också en lekplats som används året om och som är i stort behov av upprustning/utveckling. Inte så långt från Risnäset ligger äldreboendet Fjällsol och en del av de boende söker sig till Risnäset.

Förslag på förbättringar

Under arbetet med utvecklingsplanen nämndes att Funäsdalen saknar en samlingsplats eller torg. Av naturliga skäl är det i dagsläget svårt att få till ett torg i en långsmal by placerad mellan berg och sjö. De unga saknar också en samlingsplats. Risnäset kan bli den samlingsplatsen, för alla åldrar, om det finns fler aktiviteter som lockar.

Ett café kan vara navet och det som en gång var café bör åter bli det. Av den anledningen är det angeläget att hitta en annan placering av Återbruket och den dagliga verksamheten. Caféverksamheten kan således arrenderas ut och sannolikt finns intresse. Ett café skulle, förutom cafeverksamhet, kunna hyra ut båtar, kanoter, sup:ar (stand up paddle), bouleklot etc. I ett nästa steg skulle ställplatsbesökare kunna erbjudas polettdusch och kanske ett enklare kök. Naturligtvis skulle det kunna finnas aktiviteter och bemanning för att uppfylla behovet av en samlingsplats för unga.

En ny lekplats behövs, med nya redskap som lockar till rörelse, träning av balans och viss styrka. Intill skulle man kunna anlägga ett utegym så föräldrar kan träna medan barnen leker. Platsen har också utrymme för en pumptrackbana (kort kuperad rundbana för MTB-cykel). Sammantaget kan lekplats, utegym och cykelbana erbjuda en samlingsplats för familjer med barn, som blir allt fler i Funäsdalen.

Möjligheten till att bada behöver på sikt ses över. Det är knepigt att ta sig ner i och upp ur vattnet vid Risnäset. Vid utveckling av en badplats på Risnäset ska man givetvis ta tillgänglighet för fysiskt funktionsnedsatta i beaktande. Vintertid är det viktigt med en gångväg i anslutning till Risnäset.

Aktivitet

Under 2024 ska en diskussion med kommunen om Risnäsets utveckling initieras. I ett nästa steg kan olika intressenter kring Risnäset fastställa en flerårig plan och färdväg som beskriver vad kommunen kan åta sig och vad exempelvis lokala föreningar kan bidra med eller ansöka om.

Samlingslokal och kulturella aktiviteter

I Funäsdalen och omkringliggande byar finns många platser för fysisk aktivitet, men det saknas en plats för kulturellt engagemang som musik, teater, konst och litteratur. Det finns ett behov av en flexibel lokal som kan rymma 300–400 personer för olika evenemang och möten, vilket skulle främja kulturella aktiviteter och möten mellan invånarna. Ett större utbud av kulturella aktiviteter ger fler invånare möjlighet att utföra sina intressen vilket är gynnsamt för hela bygden. För att komma vidare med denna fråga föreslås att:

- det bildas en arbetsgrupp för att utreda möjlig plats, investering och drift av en samlingslokal. Gruppen bör också överväga att söka förstudiemedel för att undersöka dessa frågor vidare.

Liftkort

Många invånare i Funäsdalen och omkringliggande byar deltar i alpinåkning, en aktivitet som främjar samvaro över generationsgränserna och ger möjlighet att vara utomhus. Gratis liftkort för barn och unga har hittills säkerställt att alla får tillgång till skidåkning, men prisökningar på liftkort för vuxna har gjort det svårt för vissa familjer att fortsätta delta i denna aktivitet. Detta kan leda till att barn och unga åker mindre skidor, vilket i sin tur kan skapa utanförskap när andra jämnåriga är ute i backen. Förslag på åtgärd:

- En arbetsgrupp bildas för att föra en dialog med skidanläggningarna om att fortsatt erbjuda gratis liftkort för barn och unga, samt att utveckla en kreativ lösning för att göra liftkort mer prisvärda även för medföljande vuxna. Detta skulle säkerställa att alpinåkning fortsätter att vara en tillgänglig familjeaktivitet för alla invånare i området.

Bidragande till Globala mål

Mål 3 - God hälsa och välbefinnande
Att utveckla fler aktiviteter i Funäsdalen och omkringliggande byar möter väl det globala målet 3.

Mål 10 - Minskad ojämlikhet
Att utveckla fler aktiviteter i Funäsdalen och omkringliggande byar möter väl det globala målet 10.

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen
Att utveckla Risnäset möter väl det globala målet 11.

Utvecklingsområde | Infrastruktur

Målet med utvecklingsområdet är att både boende och besökare ska kunna röra sig tryggt och säkert med cykel och till fots samt att det ska finnas hållbara sätt för boende och besökare att resa på. Det blir allt fler som kan och väljer att distansarbeta och kan således välja Funäsfjällen eftersom det finns god fiberutbyggnad. Det gör området attraktivt att bo i och att besöka.

Nuläge infrastruktur

Många av byarna i Funäsfjällen har växt till ytan med nya bostadsområden för både boende och besökare. Det saknas emellertid säkra gång- och cykelvägar.

I Bruksvallarna mellan skolan och affären. I Funäsdalen från förskolan och ner till Kvarnströmmen (Kåvan), från byn till Söromsjön (Sjösvängen), från Ljusnedal till Funäsdalen samt genom Tännaldalen by.

Av miljöskäl är det naturligtvis bra om besökare kommer med buss. Väl på plats är det dock svårt att ta sig runt i Funäsfjällen utan egen bil. Särskilt från mitten av april till mitten av december när inte skidbussen trafikerar dalgångarna. Det finns ingen buss som trafikerar Röros. Där tror vi att det skulle kunna ske ett visst handelsutbyte. På Facebook finns samåkningsgrupper.

Gång- och cykelvägar

Bruksvallarna, Funäsdalen, Ljusnedal och Tänndalen har växt ytmässigt men infrastrukturen har inte utvecklats i samma takt. Det finns därför behov av gång- och cykelvägar på flera ställen i området.

Förslag på förändringar

- Bruksvallarna växer och får fler barnfamiljer. Från skolan och ner till affären behövs en säkrare väg för både barn och föräldrar.
- Från förskolan i Funäsdalen behövs en gång- och cykelbana som ansluter till nedre vägen in till Kåvan. Både boende och besökare går och cyklar längs Vallarvägen och vid möten är det smalt och ännu smalare vintertid. Cykelbanan bör ansluta den delade gång- och cykelbanan från Röstberget ner mot 84:an.
- Från Tullvägen ut till nya bostadsområdet Söromsjön (Sjösvängen) och ända till själva Söromsjön är det många gång- och cykeltrafikanter. Det är permanentboende som går och cyklar till och från jobb och skola, det är gående som promenerar Sjösvängen runt. Raksträckan mellan Tullvägen och Sjösvängen är mycket smal och förstås ännu smalare vintertid samt saknar belysning. I och omkring det nya bostadsområdet Söromsjön bor närmare 30 barn under 18 år varav mer än hälften ännu inte börjat skolan. Här skulle en enklare gång- och cykelväg kunna anläggas väster om raksträckan och börja strax efter Färdmansvägen och avsluta vid en idag befintlig väg upp till Sjösvängen.
- Från Ljusnedal till Funäsdalen finns önskemål om gång- och cykelväg och den skulle kunna gå på befintliga vägar genom Sörmon och komma fram vid IP eller gång- och cykelvägen längs Vallarvägen.
- Genom Tänndalen finns önskemål om gång- och cykelväg. Förutom hög trafik under turistsäsong passerar mycket tung trafik och genomfart av norrmän året om.

Skidbuss

Av miljöskäl är det naturligtvis bra om besökare till Funäsfjällen reser kollektivt. Flertalet väljer dock att komma med bil. En orsak är troligen att det är svårt att ta sig runt utan bil. Särskilt från mitten av april fram till mitten av december när inte skidbussen trafikerar dalgångarna. I dag kan du åka till och från en anläggning men inte komma tillbaka tidigare om du skulle vilja det. Dessutom går skidbussen ena året först till Tänndalen och efterföljande år först mot Ramundberget. Det är ett märkligt upplägg. Anläggningen som är "tvåa" får sina skidgäster först kl. 10.20. Det är också en relativt stor buss som trafikerar hela säsongen vilket är onödigt. Mindre bussar skulle vara tillräckligt om de gick oftare.

Skid- och vandringsbuss i framtiden

Vi tror att det finns många som värderar att en destination erbjuder smidiga, prisvärda och hållbara alternativ när det gäller transporter under vistelsen. Vi vill se fler turer under dagen med två bussar som går omlott. Det gör att fler kan anpassa sig efter det ombytliga fjällvädret utan att behöva ta bilen. Turerna behöver också inkludera Tännäs och Ljusnedal. Vi tror att det kan finnas en villighet bland bussresenärerna att betala. Om ett hotell/stugby eller motsvarande vill erbjuda sina gäster fria resor under vistelsen kan möjligen en ny eller befintlig applikation hantera en sådan lösning. Givetvis kan det finnas andra lösningar som kopplar till lift- och spårkort. Att helt enkelt nyttja sitt betalkort kan vara den allra enklaste om det finns acceptans för priset per resa. Det ställer i så fall krav på att en enhet för smidig betalning finns tillgänglig i varje buss.

En målsättning är att fler ska resa med skidbussen och det bygger i sin tur på en affärsmodell som upplevs smidig för resenärer, bussbolag samt anläggning/hotell. En lika viktig målsättning är att kostnaden för skidbussen ska bäras av dem som nyttjar den. Alltså måste den upplevas som ett attraktivt alternativ för att nyttjas. Eventuellt kan p-avgifter vid anläggningarna göra att fler väljer buss. Med betalning av skidbussen kommer statistik att genereras som vi sedan kan använda för att vidareutveckla resandet. Som en bonus ser vi att boende i byarna kan nyttja skidbussen för att röra sig mellan byarna och då främst till och från Funäsdalen. I ett nästa steg skulle vi vilja se vandrings- och cykelbuss - från midsommar och en bit in i september.

Förstudie skidbuss

Syftet är att hitta en affärsmodell för ökat resande med skidbussen. Vi tror vi kan behöva titta på hur andra skidorter i Sverige och utomlands hanterat resande med skidbuss. Som ett sätt att styra beteenden vill vi också undersöka hur betalningsviljan ser ut hos främst besökare, om det skiljer sig mellan vinter- och sommarsäsong och om det finns möjlighet att ta ut parkeringsavgifter som styrmedel och som kanske kan delfinansiera skidbussen. Vi vill också undersöka enkla, kostnadseffektiva och hållbara betallosningar liksom möjligheterna till eldriven busstrafik.

Förutom anläggningarna är Funäsfjällens Ledbolag, Destination Funäsfjällen, företagarföreningen Funäsdalen 365 och Nätverket för Hållbarhet i Härjedalen möjliga intressenter i förstudien. I skrivande stund har Destination Funäsfjällen tagit sig an att ansöka om eventuella medel till förstudier.

Aktiviteter

- Utvecklingsgruppen har haft ett möte med en representant i kommunen och förstått att en utredning om gång- och cykelbanor kommer att starta.
- Vi har också framfört önskemål om sänkta hastigheter och kommunen ska försöka påverka Trafikverket.
- Angående våra synpunkter kring busstrafiken så ska kommunen lyfta detta till regionen. Vi kommer också att trycka på behovet av taxi.
- Vi kommer att följa dessa frågor vid avstämningar med kommunen som behöver påverka upphandlingen av Länstrafiken.

Bidragande till Globala mål

Mål 9 - Hållbar industri, innovation och infrastruktur

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna

Utvecklingsområde | Värna natur- och kulturlandskapet

Västra Härjedalen har ett rikt och växlande naturliv, spännande geologi och djup historia med kända lämningar av mänsklig verksamhet sedan stenåldern. I området finns ett naturreservat, Hamrafjället, där det finns mer än 400 olika växtarter. Där ligger också ett riksintresse för kulturmiljövård, Hamravallen. Till riksintressen, ur kulturmiljösynpunkt, hör också Östersjön, Övre Ljusnandalen, Ruändan, Myskelåsen, Högvålen och Tännäs by. Västra Härjedalen berörs också av flera riksintressen för naturvården (Härjedalsfjällen, Hamrafjället, Sandåsvallen, Härjedalsljusnan) samt Natura 2000-områden (Klinken, Ramundberget, Lillåsvallen, Mittåklappen, Holmvallen, Flon med flera).

Nuläge

Västra Härjedalen präglas idag i mycket hög grad av turistnäringen, som började etablera sig med industrialiseringen under 1800-talets slut. Deras påverkan på landskapet är stor. De äldre näringarna jordbruk och renskötsel har idag stora utmaningar. Att området har ett fåtal verkligt starka näringar kan ur natur- och kulturmiljövårdssynpunkt ses som en svaghet, som innebär ett ensidigt nyttjande av landskapet. Det finns dessutom brister när det kommer till finansiering av natur- och kulturmiljövården, inte minst från näringslivet. Här finns en risk för sönderexploatering av såväl natur- och kulturlandskapet som minskning av områdets dragningskraft. Samtidigt borde just detta beroende av själva landskapet borga för näringslivets engagemang och vara en överlevnadsfråga. Att intresset – bland bofasta och besökare – för områdets naturmiljöer dock är stort får sägas vara ett etablerat faktum. Härjedalens Fjällmuseums många besökare, och det nu aktuella arbetet med den lokala utvecklingsplanen, pekar även på ett stort engagemang i kulturmiljövårdsfrågorna. Vid sidan av det enda naturreservatet och Natura 2000-områdena samt områdets fornlämningar, kyrkor och begravningsplatser har dock egentligen få miljöer tydliga lagskydd. En stor del av arbetet kring frågorna organiseras idag ideellt.

Vi bedömer att engagemanget för landskaps- och bevarandefrågor ökar särskilt bland yngre personer och inflyttade, vilket till exempel tar sig uttryck i intresset för (ny-)odling. Andra frågor som har lyfts i arbetet med den lokala utvecklingsplanen är behovet av att bredda kunskapen kring områdets natur och historia samt att öka medvetenheten om traditionell kunskap. Önskemålet om en fungerande kulturell arena har också lyfts under arbetet.

Insatser

- Förbättrade informationsinsatser kring västra Härjedalens landskap, och dess natur- och kulturmiljöer, exempelvis i form av förbättrad skyltning, kartor, berättarkvällar, lärar-/skolmedverkan och fortbildningsinsatser. Förbättrad tillgänglighet kring pilgrimsleden Romboleden är ett konkret och aktuellt exempel, som idag drivs lokalt och i samarbete med Västerås stifts pågående projekt.
- Insatser till stöd för natur- och kulturmiljöer. Det kan till exempel handla om vårdåtgärder, tillgängliggörande och att öka kunskapen genom forskning i lokalhistoria eller lokala natur- och klimatförhållanden.
- Kommunal satsning på planläggning till skydd för kultur- och naturmiljöer, det vill säga realisering av det kommunala kulturmiljöprogrammet samt upprättande av så kallade kommunala områdesskydd för naturområden.
- Förbättrade möjligheter till självhushåll och odling. Ett sådant exempel skulle kunna vara restaurering av potatisåkrarna i Funäsdalen och Tännäs. Andra exempel är att öka kunskapen om traditionellt nyttjande av växter för olika ändamål respektive investeringar i kolonilotter och gemensamma växthus.
- Vidmakthållande och fortsatt satsning på driften av Härjedalens Fjällmuseum i Funäsdalen. Byggnaden bör utvecklas till en kulturell arena med fungerande scen.
- Härjedalens Fornminnesförening och dess verksamhetsgren Gårds- och säterarkivet (GOSA) är en viktig aktör och kunskapsbank när det kommer till områdets kulturarv. Deras ideella arbete bör stödjas, till exempel i form av stöd till fortsatt kunskapsinhämtning och digitalisering av äldre fotografier.
- Fornminnesparken i Funäsdalen är områdets friluftsmuseum, och ägs och förvaltas på ideell basis. Även om det i egentlig mening inte är en offentlig park, är det en av få iordningsställda och gestaltade platser för promenader, möten, rekreation, kunskapsinhämtning och mindre evenemang. Insatser för den fortsatta skötseln av grönområden och byggnader bör göras.
- Svenska kyrkan i västra Härjedalen är både en betydelsefull kulturaktör och samlingsplats, i sig bärare av ett kulturarv. Samarbetsprojekt i olika former bör uppmuntras.
- Värnande av och stöd till områdets jordbruk, inklusive fäbodan, och renskötsel i syfte att upprätthålla lokal produktion av livsmedel. Stöd till exempelvis ökad kunskap om äldre driftsformer och överlevnadsstrategier samt åtgärder i aktuella frågor såsom bete, avbytare, inhägnader etc. till nytta för det lokala området.
- Nämnade insatser inom natur- och kulturmiljöer bör ligga i linje med FN:s Agenda 2030 för hållbarhet.
- Satsningar på ökad samverkan mellan olika organisationer kring, insatser, arrangemang och kunskapsöverföring bör göras.
- Försiktig utveckling av populära besöksmål i syfte att behålla det unika för respektive plats.

Utvecklingsområde | Platser att leva på

Målet för utvecklingsområdet är att olika aktörer i bygden arbetar för att det ska finnas möjlighet att leva och bo i Funäsdalen med omkringliggande byar, idag och i framtiden. Vi anser att det är viktigt att tänka på både social och ekonomisk hållbarhet.

Nuläge

I nuläget finns det ett stort behov av bostäder för permanentboende. Det saknas främst hyresrätter och trygghetsboende. Skolan och förskolan är trångbodda och det bör finnas underlag för ett gymnasium i området.

Förslag på förbättringar

Vi har valt att beskriva tre förslag på åtgärder som vi bedömer som mycket viktiga och som skulle kunna ge effekt.

1. Fler kommuninvånare ger mer skatteintäkter
 - Påverka kommunen så att de informerar i olika kanaler.
 - Förmå kommunen att informera arbetsgivare som i sin tur föreslår att anställda ska skriva sig i kommunen. Senast 1 november måste man vara folkbokförd i en kommun för att kommunalskatt ska börja betalas till kommunen efterföljande år.
2. Utveckla förskola, grundskola och gymnasium
 - Barnomsorgen, skola, förskoleutbyggnad – familjer som flyttat till bygden överväger att flytta härifrån om det inte sker en snabb utbyggnad av platser på förskolan. Platsbrist på förskola och skola hämmar inflyttning.
 - Skolgårdens storlek och utformning behöver ses över då den krymper i och med utbyggnaden av skolan. En bra skola med skolgård som gynnar aktivitet är ett viktigt argument för boende att välja Funäsdalen.
 - Alternativ barnomsorg och ett framtida gymnasium i Funäsdalen är två punkter som arbetsgruppen ser som intressanta att arbeta vidare med.
3. Bostäder

Vi ser att kommunen måste arbeta för att det ska finnas bostäder för permanentboende.

 - Mindre hyresrätter är prioritet.
 - Kommunala tomter.

Slutligen vill arbetsgruppen lyfta att det är viktigt att påverka kommunen så att de för en dialog med de som bor i området för att värna viktiga värden i vår närmiljö. Kommunen håller på att ta fram riktlinjer, "God bebyggd miljö" och dessa bör beaktas.

Bidragande till Globala mål

Mål 10 - Minskad ojämlikhet

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen

Uppföljning

Utvecklingsgruppen utvärderar och reviderar planen årligen, tillsammans med en representant från kommunens näringslivsenhet.

Bilagor

1. Idébank med insamlade tankar och SWOT-analyser per utvecklingsområde
2. Verksamhetsberättelser från byalagen
3. Lokalekonomisk analys

